

Nowe stanowiska zagrożonych gatunków torfowiskowych roślin naczyniowych i mchów w Suwalskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie

PAWEŁ PAWLIKOWSKI

PAWLIKOWSKI, P. 2008. New localities of threatened mire vascular plant and bryophyte species in the Suwałki Scenic Park and its buffer zone. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 15(1): 43–50. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: New localities of 20 vascular plant and bryophyte species that are considered threatened in Poland (included on the “red list” and in the “red book” or UE Habitat Directive species) have been recorded in the Suwałki Scenic Park and its buffer zone (NE Poland). The most valuable species are: *Baeothryon alpinum*, *Eriophorum gracile*, *Liparis loeselii*, *Stellaria crassifolia* and *Cinclidium stygium*. Several red-listed species (e.g. *Epipactis palustris*, *Ranunculus lingua* and *Utricularia* species) are quite common and are not threatened in the area studied.

KEY WORDS: red list species, threatened species, mire plants, Suwałki Scenic Park, Poland

P. Pawlikowski, Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Warszawski, Al. Ujazdowskie 4, PL-00-478 Warszawa, Polska; e-mail: p.pawlikowski@uw.edu.pl

WSTĘP

Suwalski Park Krajobrazowy (SPK) wraz z otuliną, położony jest w obrębie mezoregionu Pojezierze Wschodniosuwalskie (KONDRACKI 2002). Pod względem flory, stanowi jeden z najlepiej zbadanych rejonów Pojezierza Litewskiego (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Publikowane informacje o florze naczyniowej Parku znajdują się przede wszystkim w pracach SOKOŁOWSKIEGO (1973b) i KAWECKIEJ (1991). Również flora rzadszych gatunków mszaków doczekała się szczegółowego opracowania (KAWECKA & KARZEMARZ 1993).

Obfitych danych dostarczają prace o charakterze fitosocjologicznym (SOKOŁOWSKI 1973a; PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977, 1979; SOKOŁOWSKI & KAWECKA 1984; KAWECKA & SOKOŁOWSKI 1988a, b; WÓJCIK 2000). Bibliografię uzupełniają opracowania dotyczące poszczególnych obiektów na terenie Parku (GOS & GOS 1991; AFRANOWICZ i in. 2000; TUREK i in. 2001; BUCZYŃSKI i in. 2007) oraz rozproszone informacje o stanowiskach pojedynczych gatunków bądź grup gatunków (np. KŁOSOWSKI & TOMASZEWICZ 1979; OCHYRA & TOMASZEWICZ 1984; PAWLUS & SOKOŁOWSKI 1984; BERNACKI 2001). W związku z tym, że SPK powstał ostatecznie w mocno okrojonych granicach, wiele stanowisk opisanych w wymienionych pracach znajduje się w rzeczywistości poza Parkiem.

Pośród najcenniejszych, zagrożonych składników flory Parku, największą grupę stanowią gatunki związane z siedliskami bagiennymi (KAWECKA 1991; KAWECKA & KARCMARZ 1993).

MATERIAŁ I METODY

Dane florystyczne w Suwalskim Parku Krajobrazowym wraz z otuliną, zbierane były w latach 2002–2007, w ramach prowadzonych badań roślinności torfowiskowej Pojezierza Litewskiego. Zebrany został materiał zielnikowy, obejmujący część znalezionych gatunków (przede wszystkim turzycowate i mchy). Rośliny naczyniowe przekazywane są do Zielnika Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego (WA), natomiast mchy – do Zielnika Mszaków Instytutu Botaniki PAN (KRAM-B). Nazwy gatunkowe przyjęto za MIRKIEM i in. (2002) oraz OCHYRĄ i in. (2003). Uwzględniono wyłącznie gatunki z „czerwonej księgi” (KAŹMIERCZAKOWA & ZARZYCKI 2001), „czerwonych list” roślin naczyniowych (ZARZYCKI & SZELĄG 2006) i mchów (OCHYRA 1992) oraz wpisane do Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej UE (COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC).

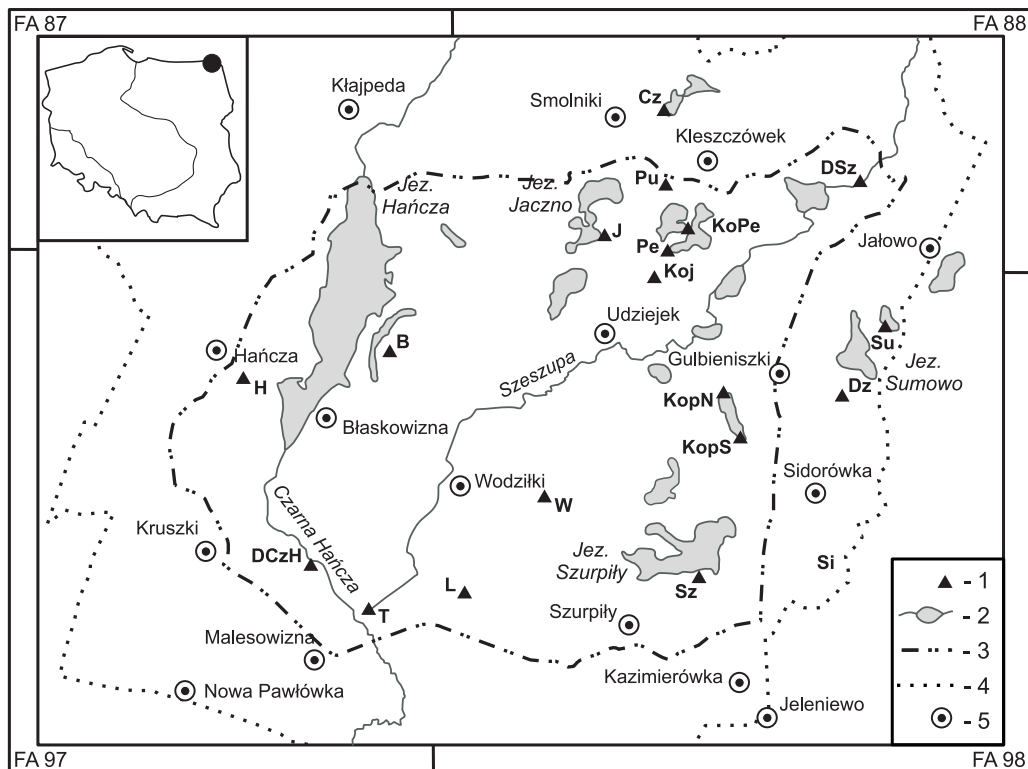
WYKAZ GATUNKÓW I STANOWISK

Gatunki wymienione są w porządku alfabetycznym w obrębie klas. Stanowiska zaznaczone zostały na mapie (Ryc. 1), a także przyporządkowane do odpowiedniego kwadratu ATPOL, którego numer podany został czcionką **pogrubioną** (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Stanowiska zlokalizowane są w polach FA87, 88, 97 i 98. Oprócz numerów kwadratów o boku 10 km, podane zostały numery ćwiartek (powstałych w wyniku ich podziału kwadratów o boku 5 km). Litera „A” oznacza północno-zachodnią ćwiartkę, litera „B” północno-wschodnią itd. Przy stanowiskach położonych w otulinie Parku umieszczono symbol „*”. Stanowiska, które mogą być tożsame ze stanowiskami podanymi bez określenia dokładnej lokalizacji przez SOKOŁOWSKIEGO (1973b), oznaczono symbolem „#”. Stanowiska udokumentowane przez autora okazami zielnikowymi odznaczone są skrótem „leg.” i datą zbioru (w nawiasie). W pozostałych przypadkach, data w nawiasie dotyczy roku obserwacji.

Obok nazw gatunkowych podano następujące informacje:

- kategoria z „czerwonej księgi” (KAŹMIERCZAKOWA & ZARZYCKI 2001): EN – gatunek zagrożony; VU – gatunek narażony; LR – gatunek niższego ryzyka;
- kategoria z „czerwonej listy” (OCHYRA 1992; ZARZYCKI & SZELĄG 2006): E – gatunek wymierający; V – gatunek zagrożony;
- skrót „DS” przy nazwach gatunków umieszczonych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC);
- [w nawiasie kwadratowym] – liczba dotychczas opublikowanych stanowisk gatunku na terenie SPK wraz z otuliną, z podaniem ich autorów.

Objaśnienia skrótów użytych przy lokalizacji stanowisk: [B] – torf. w obniżeniu E od jez. Boczniel k. Błaskowizny; [Cz] – torf. przy SW brzegu jez. Czarnego; [DCzH] – zatorfiona dolina Czarnej Hańczy na NW od stawu w Turtulu; [DSz] – zatorfiona dolina Szeszupy między jez. Przechodnim a jez. Postawełek; [Dz] – torf. Dziabel nad. śródpolnym jeziorkiem 1 km E od Gulbieniszek; [H] – torf. na W od jez. Hańcza, w dolince ciek; [J] – torf. przy SE brzegu jez. Jaczno; [Koj] – torf. S od jez. Kojle, w dolince ciek; [KoPe] – torf. na przesmyku między jez. Kojle i Perty; [KopN] – torf. przy N krańcu jez. Kopanego; [KopS] – torf. przy S krańcu jez. Kopanego; [L] – torf. przy S brzegu jez. Linówek; [Pe] – torf. przy SW brzegu jez. Perty; [Pu] – torf. przy W brzegu jez. Purwin; [Si] – torf. 2 km N od Jeleniewa, k. wsi Sidorówka; [Su] – torf. przy W brzegu jez. Sumówek; [Sz] – torf. na S od jez. Szurpiły k. Opartowa; [T] – torf. w obszarze źródłiskowym Szeszupy k. osady Turtul; [W] – torf. przy jeziorku w Wodziłkach.

Ryc. 1. Położenie obiektów, na których stwierdzono nowe stanowiska zagrożonych gatunków roślin torfowiskowych w Suwalskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie. 1 – badane stanowiska, 2 – wody, 3 – granica Suwalskiego Parku Krajobrazowego, 4 – granica otuliny Parku, 5 – główne wsie

Fig. 1. Newly reported localities of threatened mire plant species in the Suwałki Scenic Park and its buffer zone. 1 – localities investigated, 2 – waters, 3 – border of the Suwałki Scenic Park, 4 – border of the Suwałki Scenic Park buffer zone, 5 – main villages

Bryopsida

Cinclidium stygium – V, [6: Gos & Gos 1991; KAWECKA & KARZMARZ 1993]. Mechowiska: **98B*** [Su], średnio licznie (*leg.* 2004); **98C** [Sz], licznie (*leg.* 2006).

Hamatocaulis vernicosus – DS, [9: PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977; KAWECKA & SOKOŁOWSKI 1988a, b]. Średnio licznie na mechowiskach: **97B** [H] (*leg.* 2004); **98A** [Koj] (2006); **98C** [Sz] (*leg.* 2006); **98C** [L] (2004).

Helodium blandowii – V, [1: KAWECKA & KARZMARZ 1993]. Nielicznie na mechowiskach i subneutralnych mszarach: **98B*** – [Su] (*leg.* 2004); **98C** [L] (*leg.* 2004); **98C** [Sz], dość licznie (*leg.* 2004).

Sphagnum fuscum – V, [1: Gos & Gos 1991]. Mechowisko i subneutralny mszar: **98A** [Koj], nielicznie (*leg.* 2006).

Tomentypnum nitens – V, [7: KAWECKA & KARZMARZ 1993]. Nielicznie na torfowiskach: **88C** [J], subneutralny mszar i zarośla brzożowe (*leg.* 2004); **88C** [Pu], średnio licznie na mechowisku i w zaroślach brzożowo-wierzbowych (2003, 2004); **88C** [Pe], mechowisko (*leg.* 2004); **97B** [H], licznie na mechowisku (2003, 2004); **97C** – [T], zarośla wierzbowe i brzożowe oraz mechowisko (2003); **98C** [L], mechowisko i subneutralny mszar (2004), stanowisko zagrożone na ekspansji zarośli wierzbowych.

Polypodiopsida

Dryopteris cristata – V, [nie mniej niż 5: SOKOŁOWSKI 1973b; KAWECKA 1991]. Niezbyt licznie w bagiennych lasach i zaroślach: **88C#** [J] (2004); **88C#** [KoPe] (2004); **88D** [DSz] (2004); **97B#** [H] (2003); **97B#** [B] (2004); **97D** [DCzH] (2003); **98A** [W] (2002).

Lycopodiopsida

Huperzia selago – V, [4: KAWECKA 1991; BUCZYŃSKI i in. 2007]. Niewielkie skupiska w bagiennych lasach: **97D** [DCzH], łęg olszowy (2003); **98A** [Koj], bagienna świerczyna o charakterze źródłiskowym (2006).

Liliopsida

Baeothryon alpinum – EN, V, [2: SOKOŁOWSKI 1973b; Gos & Gos 1991; KAWECKA 1991]. Nielicznie na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **98B*** [Dz], mechowisko i subneutralny mszar (*leg.* 2006); **98D*** [Si], okrajek kwaśnego torfowiska mszarnego (*leg.* 2004).

Carex chordorrhiza – VU, V, [6: SOKOŁOWSKI 1973b; Gos & Gos 1991; KAWECKA 1991]. Średnio licznie na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **88C*#** – [Cz], kwaśny mszar (*leg.* 2006); **98B*** [Su], subneutralny mszar (*leg.* 2006); **98B*** [Dz], licznie na mechowisku i subneutralnym mszarze (*leg.* 2006); **98C** [Sz], mechowisko i subneutralny mszar (*leg.* 2006).

C. loliacea – VU, V, [1: KAWECKA 1991]. Bagienna świerczyna o charakterze źródłiskowym: **98A** [Koj], średnio licznie (2006).

C. limosa – LR, V, [nie mniej niż 10: SOKOŁOWSKI 1973b; Gos & Gos 1991; KAWECKA 1991]. Średnio licznie na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **88C*** [Cz]; **97B** [H], bardzo licznie na mechowisku (2003, 2004); **98A** [Koj], mechowisko (2006); **98B*** [Su], mechowisko i mszar subneutralny (2004); **98B*** [Dz], mszary subneutralne (2006); **98C** [Sz], mechowisko (2006); **98D*** [Si], licznie na mszarze ombrotroficznym i w strefie okrajka.

Dactylorhiza baltica – V, [2: KAWECKA 1991]. Po kilkanaście osobników na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **88C** [Pu], mechowisko i zarośla na skraju mszystej łąki (2003–2004, 2007); stanowisko zanika na skutek postępującej ekspansji wierzb, brzozy i trzciny; **98C** [L], subneutralny mszar i zarośla wierzbowe (2004, 2006).

Epipactis palustris – V, [nie mniej niż 21: SOKOŁOWSKI 1973b; PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977; KAWECKA 1991, AFRANOWICZ i in. 2000]. Subneutralny mszar: **98C** [L], nielicznie (2004).

Eriophorum gracile – EN, [1: KAWECKA 1991]. Nielicznie na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **98B*** [Dz], subneutralny mszar (*leg.* 2006); **98C** [Sz], dość licznie na mechowisku i subneutralnym mszarze (*leg.* 2006); **98D*** – [Si], okrajek kwaśnego torfowiska mszarnego (*leg.* 2004).

Liparis loeselii – VU, V, DS [2: SOKOŁOWSKI 1973b, KAWECKA 1991]. Pojedyncze osobniki na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **97B** [B], subneutralny mszar (2004); **98A** [Koj], mechowisko (2006).

Magnoliopsida

Drosera rotundifolia – V, [nie mniej niż 18: SOKOŁOWSKI 1973b; Gos & Gos 1991; KAWECKA 1991]. Średnio licznie na mszystych, nieleśnych torfowiskach: **88C*** [Cz], kwaśny mszar (2006); **98B*** [Su], mechowisko i subneutralny mszar (2004); **98B*** [Dz], subneutralny mszar (2006); **98C#** [Sz], mechowisko i subneutralny mszar (2006).

Ranunculus lingua – V, [nie mniej niż 20: SOKOŁOWSKI 1973b; PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977; KAWECKA & SOKOŁOWSKI 1988a, b]. Dość licznie na torfowiskach: **97B** [H], mechowisko, zarośla wierzbowe i las olszowy (2004); **98A** [Koj], mechowisko (2006); **98B*** [Su], mechowisko, mszar subneutralny i las olszowy (2004); **98B*** [Dz], mechowisko i mszar subneutralny (2006); **98C** [Sz], mechowisko (2006).

Stellaria crassifolia – E, [1: KAWECKA 1991]. Mechowiska: **98A** [KopS], średnio licznie przy źródłisku (2004); **98B** [KopN], licznie na ple (*leg.* 2004).

Utricularia intermedia – V, [nie mniej niż 15: PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977; OCHYRA & TOMASZEWICZ 1982(1984); GOS & GOS 1991; KAWECKA 1991]. Licznie na mechowiskach i w płytkich zbiornikach w obrębie mechowisk i subneutralnych mszarów: **98B** [KopN] (2004); **98B*** [Su] (2004); **98B*** [Dz] (2006); **98C** [Sz] (2006).

Utricularia minor – V, [11: PODBIELKOWSKI & TOMASZEWICZ 1977; GOS & GOS 1991; KAWECKA 1991]. Dość licznie na mechowiskach i w płytkich zbiornikach w obrębie mechowisk i subneutralnych mszarów: **98B** [KopN] (2004); **98B*** [Su] (2004); **98C** [Sz] (2006).

OMÓWIENIE WYNIKÓW

W obrębie 19 obiektów torfowiskowych (15 w granicach SPK, 4 w jego otulinie), odnalezione zostały niepublikowane dotąd stanowiska 15 zagrożonych gatunków roślin naczyniowych i 5 gatunków mchów. Jeden z nich (*Eriophorum gracile*) to gatunek nowy dla flory Parku, wcześniej podany jedynie z obszaru otuliny (KAWECKA 1991). Pięć spośród tych gatunków (*Helodium blandowii*, *Sphagnum fuscum*, *Baeothryon alpinum*, *Carex loliacea*, *Stellaria crassifolia*), posiadało dotychczas tylko po jednym znanym stanowisku na terenie SPK (GOS & GOS 1991; KAWECKA 1991; KAWECKA & KARCZMARZ 1993).

Najwięcej nieznanymi stanowisk rzadkich gatunków znaleziono na trzech obiektach torfowiskowych, które prawdopodobnie nie zostały objęte wcześniejszymi badaniami. Są to:

- Opartowo, torfowisko koło jeziora Szurpiły, w granicach SPK (10 gatunków);
- torfowisko przy zachodnim brzegu jeziora Sumówek, w otulinie SPK (8 gatunków);
- torfowisko Dziabel położone na wschód od Gulbieniszek, w otulinie SPK (7 gatunków).

Ponadto, aż siedem nowych gatunków z badanej grupy, stwierdzono na torfowisku położonym w dolince bezimiennego cieką na południe od jeziora Kojle, w granicach SPK. W przeszłości, w miejscu tym SOKOŁOWSKI (1973b) znalazł *Carex dioica*, KAWECKA i SOKOŁOWSKI (1991) – *Epipactis palustris*, *Utricularia intermedia* i *U. minor*, a KAWECKA i KARCZMARZ (1993) – *Paludella squarrosa* i *Tomentypnum nitens*. Występowanie wszystkich tych gatunków potwierdzono również obecnie.

O pięć zagrożonych gatunków wydłużyła się lista florystyczna torfowiska nad jeziorem Linówek, skąd SOKOŁOWSKI (1973b), KAWECKA (1991) oraz KAWECKA i KARCZMARZ (1993) podali liczne zagrożone gatunki, z których większość odnaleziono w trakcie niniejszych badań (*Carex chordorrhiza*, *C. limosa*, *Drosera rotundifolia*, *Scheuchzeria palustris*, *Utricularia intermedia*, *U. minor*). Podobnie, pięć nowych gatunków stwierdzono na torfowisku położonym w dolince cieką uchodzącego od zachodu do jez. Hańcza (por. KAWECKA & SOKOŁOWSKI 1991).

Flory kilku innych zachowanych do tej pory torfowisk, spośród najcenniejszych obiektów tego typu w Parku i jego otulinie (torfowiska nad jeziorami: Purwin, Kopane, torfowisko na wschód od jeziora Boczniel, torfowisko na północ od Jeleniewa) uzupełnione zostały o 1–3 gatunki. Wymienione obiekty, jako miejsca kluczowe dla zachowania we florze Parku licznych zagrożonych gatunków roślin, wymagają szczególnej opieki. W przypadku

niektórych obiektów, podlegających intensywnym, niekorzystnym przemianom sukcesyjnym (Purwin, Hańcza), niezbędne jest prowadzenie czynnej ochrony (koszenie, odkrzaczanie).

Liczba związanych z siedliskami bagiennymi gatunków z „czerwonej księgi” (KAŹMIERCZAKOWA & ZARZYCKI 2001), stwierdzonych dotychczas na terenie SPK, wynosi jedenaście. W przypadku polskiej „czerwonej listy”, wartości te wynoszą odpowiednio 20 (w odniesieniu do roślin naczyniowych) oraz 8 (w odniesieniu do mchów). Jedynie w przypadku nielicznych, od dawna nie potwierdzonych gatunków (*Bryum neodamense*, *Pseudocalliergon trifarium*, *Hammarbya paludosa*) istnieją podstawy, aby przypuszczać, że mogły na terenie Parku wyginąć.

Mimo tego, wiele gatunków torfowiskowych należy do zanikających składników flory SPK. Część znanych z literatury miejsc ich występowania, ma już dziś walor historyczny. Dotyczy to np. torfowiska „Wilcze Bagno” (gdzie na skutek przekopania rowów opaskowych, zniszczeniu uległy populacje m.in. *Eriophorum gracile*, *Calliergon magalophyllum*, *Pseudocalliergon trifarium*, *Cinclidium stygium* i *Scorpidium scorpioides*) oraz większości torfowisk w dolinie Szeszupy w granicach Parku.

Niektóre spośród gatunków uznanych w skali kraju za narażone na wyginiecie (*Epipactis palustris*, *Ranunculus lingua*, *Utricularia intermedia*, *U. minor*, *Drosera rotundifolia*, *Carex limosa*, *Dryopteris cristata*), na terenie Parku i jego otuliny (a także w pozostałej części Pojezierza Litewskiego) są gatunkami częstymi i nie są zagrożone.

Podziękowania. Pragnę podziękować Panu prof. drowi hab. Ryszardowi Ochyrze za cenne konsultacje dotyczące torfowiskowych mszaków. Oznaczenie *Dactylorhiza baltica* na stanowisku nad jeziorem Linówek weryfikowane było w terenie przez dra Leszka Bernackiego, a w pracach terenowych na terenie Parku pomagali mi mgr Filip Jarzombkowski i Marek Blicharski, za co im serdecznie dziękuję. Badania roślinności torfowiskowej Pojezierza Litewskiego finansowane były m.in. z funduszy KBN na badania własne dla Wydziału Biologii UW (BW 1601/5, BW 1636/40 i BW 1680/43).

LITERATURA

- AFRANOWICZ R., CYBULSKA A., DOBORZYŃSKA A., KUCZMARSKI M., TUREK M. & ZWOLICKI A. 2000. Flora naczyniowa rezerwatu „Głazowisko Bachanowo nad Czarną Hańczą” i terenów przyległych w Suwalskim Parku Krajobrazowym (NE Polska). – W: Z. SOBISZ (red.), Materiały IV Przeglądu Działalności Kół Naukowych Przyrodników, s. 29–43. Pomorska Akademia Pedagogiczna, Słupsk.
- BERNACKI L. 2001. *Dactylorhiza ruthei* (R. Ruthe et M. Schulze in R. Ruthe) Soó – Kukułka Ruthego (Storzyczk Ruthego). – W: R. KAŹMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin, s. 553–555. Instytut Ochrony Przyrody PAN i Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- BUCZYŃSKI P., CIECHANOWSKI M., KOWALCZYK J. K. & KUKWA M. 2007. Walory przyrodnicze projektowanego rezerwatu „Torfowiska źródłiskowe nad jeziorem Jaczno”. – W: XXX lat Suwalskiego Parku Krajobrazowego, s. 41–48. Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego „Kraina Hańczy”, Turtul.
- COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC ON THE CONSERVATION OF NATURAL HABITATS AND OF WILD FAUNA AND FLORA. – Official Journal of the European Communities L 206 of 22.07.1992, Brussels. http://ec.europa.eu/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/habitats_directive/index_en.htm
- GOS K. & GOS L. 1991. Interesujące torfowisko przejściowe koło Błaskowizny w Suwalskim Parku Krajobrazowym. – Zesz. Nauk. Uniw. Gdańsk., Biologia 9: 117–121.

- KAWECKA A. 1991. Rośliny chronione, rzadkie i zagrożone w Suwalskim Parku Krajobrazowym i na terenach przyległych. – Parki Nar. Rez. Przyr. **10**(3–4): 93–109.
- KAWECKA A. & KARZMARZ K. 1993. Występowania rzadkich i wyróżniających mszaków w zbiorowiskach roślinnych Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Parki Nar. Rez. Przyr. **12**(1): 55–68.
- KAWECKA A. & SOKOŁOWSKI A. W. 1988a. Zbiorowiska torfowiskowe z klasy *Phragmitetea* Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Pr. Inst. Bad. Leśn. **674**: 81–101.
- KAWECKA A. & SOKOŁOWSKI A. W. 1988b. Zbiorowiska torfowiskowe z klasy *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Nordh. 1937) Tx. 1937 na Pojezierzu Wschodniosuwalskim. – Pr. Inst. Bad. Leśn. **675**: 103–112.
- KAŹMIERCZAKOWA R. & ZARZYCKI K. (red.) 2001. Polska czerwona księga roślin. s. 664. Instytut Ochrony Przyrody i Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- KŁOSOWSKI S. & TOMASZEWICZ H. 1979. Rzadkie i interesujące rośliny z Pojezierza Suwalskiego. – Fragm. Flor. Geobot. **25**(3): 371–375.
- KONDRACKI J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wyd. 3. s. 441. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- OCHYRA R. 1992. Czerwona lista mchów zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce, s. 79–85. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- OCHYRA R. & TOMASZEWICZ H. 1984. *Calliergon megalophyllum* Mikut (*Amblystegiaceae*, *Musci*) na Suwalszczyźnie. – Fragm. Flor. Geobot. **28**(2): 195–200.
- OCHYRA R., BEDNAREK-OCHYRA H. & ŻARNOWIEC J. 2003. Census catalogue of Polish mosses. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **3**, s. 372. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- PAWLUS M. & SOKOŁOWSKI A. W. 1982(1984). Rodzaj *Alchemilla* L. w północno-wschodniej Polsce. – Fragm. Flor. Geobot. **28**(4): 599–619.
- PODBIELKOWSKI Z. & TOMASZEWICZ H. 1977. Roślinność jezior Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Monogr. Bot. **55**: 5–52.
- PODBIELKOWSKI Z. & TOMASZEWICZ H. 1979. Rzadkie zbiorowiska roślinne Pojezierza Suwalskiego. – Rocznik Białostocki **15**: 193–210.
- SOKOŁOWSKI A. W. 1973a. Zbiorowiska leśne Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Pr. Białost. Tow. Nauk. **19**: 67–83.
- SOKOŁOWSKI A. W. 1973b. Rośliny naczyniowe Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Pr. Białost. Tow. Nauk. **19**: 85–101.
- SOKOŁOWSKI A. W. & KAWECKA A. 1984. Zbiorowiska murawowe Suwalskiego Parku Krajobrazowego. – Fragm. Flor. Geobot. **30**: 287–290.
- TUREK M., URBANOWICZ M., AFRANOWICZ R., DOBORZYŃSKA A., ZAKRZEWSKA M. & MAKOWSKA J. 2001. Flora naczyniowa rezerwatu „Głazowisko Łopuchowskie” w Suwalskim Parku Krajobrazowym. – W: T. WISZNIOWSKA & B. BORCZYK (red.), Materiały V Przeglądu Działalności Kół Naukowych Przyrodników, s. 15–19. Tinta, Wrocław.
- WÓJCIK Z. 2000. Zbiorowiska segetalne Pojezierza Suwalskiego. – Fragm. Flor. Geobot. Polonica **7**: 167–208.

- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 11–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

SUMMARY

During the field survey of mire areas in the Suwałki Scenic Park (NE Poland), new localities of 20 species that are considered threatened have been recorded. These are species listed in the Polish “red book” (5 species), Appendix II of the UE Habitat Directive (2 species), and national “red list” (18 species). The most valuable of them are: *Baeothryon alpinum*, *Carex chordorrhiza*, *Dactylorhiza baltica*, *Eriophorum gracile*, *Liparis loeselii*, *Stellaria crassifolia* (vascular plants), *Cinclidium stygium* and *Helodium blandowii* (mosses). *Eriophorum gracile* is a species new to the flora of the Park. The number of Red Data Book plants, including the newly reported species, hitherto recorded from the Suwałki Scenic Park is 11. The number of red list vascular plants and bryophytes is estimated at 28. Several vascular plant species (*Carex limosa*, *Drosera rotundifolia*, *Dryopteris cristata*, *Epipactis palustris*, *Ranunculus lingua*, *Utricularia intermedia*, *U. minor*) are quite common and should not be considered threatened in the area studied.

Przyjęto do druku: 14.03.2008 r.